

PILNA BURNA PAUKŠČIŲ

Apsakymai

SAMANTA SCHWEBLIN

Iš ispanų kalbos vertė
Augustė Čebelytė-Matulevičienė

Sofoklis

VILNIUS, 2019

TURINYS

- Įskaudintos žmonos / 7
Konservai / 17
Drugeliai / 26
Pilna burna paukščių / 28
Kalėdų senelis miega mūsų namuose / 41
Kasėjas / 48
Irmanas / 54
Užmušti šunį / 65
Laimingos civilizacijos link / 71
Olingiris / 86
Mano brolis Valteris / 98
Vandenis / 103
Maras / 110
Galvomis į asfaltą / 114
Tikrieji dydžiai / 127
Po žeme / 137
Prarandant greitį / 144
Stepėje / 147
Didelės pastangos / 157
Sunkus Benavideso lagaminas / 167

ĮSKAUDINTOS ŽMONOS

Išėjusi į kelią, Felisija suvokia savo likimą. Jis nepalaukė jos ir, tarsi praeitis būtų apčiuopiama, ji tariasi dar įžiūrinti horizonte išnykstantį rausvą automobilio galinių šviesų atspindį. Laukų plynės tamsumoje tik neviltis, jaunosios suknelė ir tualetas, kuriame jai nederėjo tiek užtrukti.

Atsisėdusi ant akmens šalia durų, ji iš suknelės nėrinių sunkiai bando iškrapštyti ryžių grūdelius. Ji dar neverkia, tik apimta šoko, kad buvo palikta, lygina suknelės klostes, apžiūrinėja nagus ir, tarsi tikėdamasi, kad jis sugrįš, žiūri į kelią, kuriuo jis nuvažiavo.

– Jie negrįžta, – sako Nené, ir išsigandusi Felisija krūpteli. – Šis kelias – tikras mėšlas.

Atsistojusi Felisijai už nugaros, moteris prisidega cigarete.

– Šlykščiausias mėšlas.

Felisijai pavyksta susitvardyti ir ji, nusiraminsi, pasitaiso nusmukusias petnešėles.

– Pirmas? – klausia Nené ir be jokios pagarbos laukia, kada Felisijos širdis nustos daužytis, ir ji galės pažvelgti į ją. – Aš klausiu, ar tas švilpis tavo pirmas vyras?

Felisija išspaudžia šypseną. Įsižiūrėjusi į susenusį ir liūdną Nené veidą, ji įsivaizduoja, jog ši moteris buvo daug gražesnė už ją. Ankstyva senatvė paliko tik šviesias akis ir tobulai simetriškas lūpas.

– Taip, pirmas, – atsako susidrovėjusi Felisija vos girdimu balsu.

Kelyje šmėkšteli balta šviesa, lėkdama ji apšviečia jas, paskui, sumirguliavusi rausvais atšvaitais, dingsta.

– Ir ką? Lauksi jo? – klausia Nené.

Felisija žiūri į kelią, į tą pusę, iš kurios turėtų atvažiuoti jos vyras, jei sumanytų grįžti. Bet neprisiverčia nieko atsakyti.

– Klausyk, – sako Nené, – pasakysiu tau tiesiai šviesiai: iš tikrųjų tai mes nieko negalime padaryti. – Ji sutrypia cigaretę, pabrėždama kiekvieną žodį: – Jiems nusibosta laukti ir jie palieka tave. Atrodo, laukimas juos sekina.

Felisija įdėmiai stebi, kaip Nené prie lūpų kilsteli dar vieną cigaretę, kaip į tamsą išpučia dar vieną dūmą, ir kaip lūpos vėl suspaudžia cigaretę.

– O jos tik verkia ir laukia jų... – toliau kalba Nené, – Ir laukia... Jos visą laiką laukia ir rauda, rauda, rauda.

Felisija nustoja stebėti cigaretės kelią. Bet dabar, kai jai labiausiai reikia, kad kas nors ją palaikytų, kad kita moteris suprastų, ką ji jaučia sėdėdama šalia moterų tualetu kažkur pakelėje palikta ką tik ją vedusio vyro, šalia tėra tik ši arogantiška moteris, kuri ką tik kalbėjosi su ja, o dabar tik šaukia.

– Jos rauda ir rauda visą laiką, kiekvieną prakeiktą naktį!

Felisija giliai įkvepia oro, jos akys pritvinksta ašarų.

– Bet turėk jėgų tiek verkti... Aš jums kai ką pasakysiu. Tai turi liautis. Mes jau pavargom, išsekom nuo jūsų kvailų bėdų. Mes, panele... Koks, sakėt, jūsų vardas?

Felisija norėtų atsakyti *Felisija*, bet žino, kad vos tik prasižios, iškart pravirks.

– Ei... Aš klausiu, kuo tu vardu?

Felisija ima nevaldomai kūkčioti.

– Fe... li... – Felisija bando susivaldyti, ir nors jai nelabai sekasi, ji vis dėlto užbaigia žodį: – ...sija.

– Ką gi, Feli-sija, aš norėjau pasakyti, kad mes nebegalim toliau kęsti tokios padėties, tai nepakeliama!

Garsiai ir giliai įkvėpusi oro, Felisija vėl ima raudoti, per veidą jai ritasi ašaros. Drebėdama ji purto galvą.

– Negaliu patikėti, kad... – Felisijai pritrūksta oro, – kad jis, kad mane...

Nenė atsistoja. Sumaigo dar nebaigtą rūkyti cigaretę į tualetu sieną, su panieka žvilgteli į Felisiją ir nueina.

– Storžievė! – sušunka Felisija.

Bet jau po kelių sekundžių, supratusi, kad liks viena, Felisija pasiveja Nenė, jau tolstančią per lauką.

– Palaukit... Nepalikit manęs, turite suprasti...

Nenė sustoja ir žiūri į ją.

– Užsičiaupk, – sako, prisidegdama dar vieną cigaretę. – Sakau užsičiaupk ir klausyk.

Felisija nustoja verkusi ir nuryja besiveržiančias skausmo ašaras. Abi kurį laiką tyli, bet Nenė nepajunta palengvėjimo. Ir, dar labiau įsitempusi ir susinervinusi, sako:

– Gerai, dabar įsiklausyk. Girdi? – Nenė apsidairo po tamsius laukus.

Felisija įsiklauso, bet neįstengia nieko išgirsti. Nené priekaištingai purto galvą.

– Per daug verkei, todėl dabar turi palaukti, kol ausys vėl pripras prie garsų.

Pakreipusi galvą, Felisija žiūri į laukus.

– Verkia... – sako tyliai, tarsi susigėdusi.

– Taip. Verkia. Taip! Verkia visą prakeiktą naktį! – Nené rodo į save: – Ar nematai mano veido? Kada mes miegam? Niekada! Mes nieko daugiau nedarom, tik klausomės jų kiekvieną prakeiktą naktį. Ir daugiau negalim šito tverti, supranti?

Felisija žiūri į ją išsigandusi. Laukuose girdėti raudos ir įskaudintų moterų balsai, kartojantys savo vyrų vardus.

– Ir visos jos verkia! – sako Nené.

Tada balsai ima šaukti:

– Nelaimėlė ir beširdė.

Prie jų prisijungia kiti balsai:

– Leisk mums išsiverkt, isterike.

Nené įpykusi apsidairo ir sušunka į laukų pusę:

– Ei jūs, kekšės, o ką mums daryti? Ką daryti toms, kuriuos taip pat paliktos čia jau daugiau nei keturiasdešimt metų, priverstos klausytis jūsų verkšlenimų kiekvieną prakeiktą naktį? Ei! Ką mums daryti?

Kol tvyro tyla, išsigandusi Felisija žiūri į Nené.

– Išgerk raminamųjų! Beprotė!

Nors stovi laukuose, Felisija ir Nené atpažįsta baltas šviesas, sustojusias prie tualetų. Viskas vyksta labai greitai. Moteris išlipa iš automobilio ir įeina į būdelę.

– Dar viena, – sako Nené ir, tarsi šis epizodas būtų paskutinis, kurį jai pavyksta išverti, išsekusi griūva ant žemės.

– Dar viena? – klausia Felisija. – Dar viena moteris? Ar jis taip pat ją paliks? Gal palauks...

Kramtydama lūpas, Nené purto galvą. Iš laukų ataidintys riksmas darosi vis piktesni.

– Pasirodyk, plaštakė! Nagi prieik ir pažvelk mums į akis!

– Eikš dabar, kai nėra tavo maištingųjų draugužių!

– Bukaprotė!

Felisija ima Nené ranką, bando padėti jai atsikelti, ir rodo į tualetą pusę.

– Reikia ką nors daryti! Reikia įspėti tą vargšę moterį! – sako Felisija.

Bet paskui sustoja ir nutyla, nes prieš akis išvysta savo netolią apgailėtiną praeitį: tolstantis automobilis, išlipusi iš jo ir ne-turinti jokio šanso įlipti atgal moteris, ir šviesos, iš pradžių ryškios ir baltos, paskui rausvos, pradingstančios priešingoje pusėje.

– Jis nuvažiavo, – sako Felisija. – Nuvažiavo be jos.

Kaip anksčiau Nené, taip dabar ji griūna ant žemės.

– Taip visados, mieloji, – Nené plekšnoja Felisijai ranką. – Tai neišvengiama. Bent šiame kelyje... Visados.

– Bet... – sako Felisija.

– Visada, – nutraukia ją Nené.

– Na, kur tu, kekše? Kalbėk!

Felisija žiūri į Nené ir staiga supranta, kokia menka jos nelaimė palyginti su šios moters.

– Nelaimingoji!

– Bjauri senė!

– Palikit ją ramybėje! – sako Felisija.

Prisiartinusi prie Nené, Felisija apkabina ją kaip mažą mergaitę.

– Oi, kaip išsigandom... – sako vienas iš balsų. – Dabar susiradai draugužę...

– Aš nesu niekieno draugužė, – atkerta Felisija, – tik bandau padėti.

– Girdėjot? Ji tik bando padėti.

– Užsičiaupkit! – rikteli Nené.

– O jūs žinot, kodėl ją paliko šiame kelyje?

– Todėl, kad ji – išdžiūvusi vėpla!

– Ne, ją paliko, nes... – moterys juokiasi, – ...kol ji matavosi jaunosios suknelę, mes jau gulėjom su jos vyreliu!

Juokeliai jau beveik užgožia verksmus, kiekvieną kartą girdimi vis arčiau. Nuo tualetu pusės prie Nené ir Felisijos lėtai artėja siluetas.

– Žiūrėkit, ateina dar viena. Kekšė!

Siluetui artėjant, išryškėja senės veidas. Vis sustodama, ji žvilgčioja į kelią. Ji vilki aukso spalvos suknelę, gundančioje iškirptėje matyti juodas apatinio drabužio kraštelis. Jai dar nespėjus nieko paklausti, Felisija užbėga už akių:

– Žinokit, močiute, šitame kelyje visada taip.

Kai senė jas pamato, sėdinčias ant žemės su jaunųjų suknelėmis, atsitiesia ir pasipiktinusi nusuka akis į kelią.

– Bet kaip?

– Neverkit, prašau jus, – sako Felisija. – Bus tik blogiau.

– Negali būti... – sako moteris ir, apimta nevilties, paleidžia iš rankos santuokos liudijimą.

Negalėdama atitraukti paniekos kupino žvilgsnio nuo kelio, kuriuo nuvažiavo automobilis, ji šūkteli:

– Begėdis, senas pirdžius!

– Eikš čia, kekše!

– Ar neužsičiaupsit, papūgos, pagaliau? – sušunka Nené ir greitai atsistoja.

– Pričiupsim tave, gyvate!

Akimis melsdama atjautos, senė žiūri į Felisiją. Ši, sek-dama Nené pavyzdžiu, taip pat stojasi ir sunerimusi dairosi po tamsų lauką.

– Eikš, pasirodyk. – Moterų balsai girdisi vis arčiau ir arčiau.

Felisija ir Nené susižvelgia. Jos jaučia, kaip po kojom dreba laukas, kuriuo žygiuoja šimtai įskaudintų moterų.

– Kas čia vyksta? – klausia vyriausioji. – Kas čia per balsai, ko jie nori?

Ji pasilenkia, pakelia nuo žemės nukritusį liudijimą ir kartu su Felisija ir Nené, pasileidžia atgal prie kelio, neat-sisukdama, bet nepaleisdama iš akių per laukus artėjančios tamsios masės.

– Kiek jų? – klausia Felisija.

– Daug, – atsako Nené. – Per daug.

Komentarų ir įžeidinėjimų tiek daug ir jie taip aidi, kad darosi beprasmiška atsakinėti ar bandyti susitarti.

– Ką darom? – klausia Felisija.

Trijulė vis sparčiau traukiasi atgal.

– Tik nepradėk bliauti, – įspėja Nené.

Vyriausioji paima Felisijos ištiestą ranką, įsikimba į nuo-takos suknelę ir nervingai glamžo ją pirštais.

– Nebijokit, močiute, viskas bus gerai, – ramina Felisija.

Moterų patyčios jau tokios garsios, kad senoji neišgirsta Felisijos žodžių. Tolumoje ant kelio baltas šviesos taškelis įžiebia naują viltį. Gal kaip tik dabar Felisija paskutinį kartą

pagalvoja apie meilę. Gal tyliai meldžiasi, kad tik jos nepaliktų, kad tik neapleistų.

– Jei sustos, įlipsim! – sušunka Nené.

– Ką? – perklausia senoji. Jos jau prie tualetu.

– Ji sako, kad jei automobilis sustos... – kartoja Felisija.

– Ką? – dar sykį perklausia senė.

Šnabždesys artėja. Nors jų nemato, žino, kad moterys čia pat, už kelių metrų. Felisija šaukia. Kažkieno rankos graibosi apie jos kojas, kaklą, pirštus. Felisija neišgirsta, kaip į priekį išsiveržusi Nené liepia įsikibti į senolę ir bėgti. Automobilis sustoja prie tualetu. Atsisukusi Nené dar kartą pakartoja Felisijai nesustoti ir laikytis močiutės, bet šįkart būtent ji ir nusitempia Felisiją, stengdamasi pasivyti Nené, jau laukiančią, kada iš automobilio išlips moteris, kad galėtų užimti jos vietą ir priversti vyrą važiuoti toliau.

– Jos manęs nepaleidžia! – šaukia Felisija. – Nepaleidžia! – Ji išsigandusi bando ištrūkti iš ją grabaliojančių rankų.

Senolė nepailsdama iš visų jėgų tempia Felisiją. Nené nekantriai laukia, kol atsidarys durelės ir išlips moteris. Bet išlipa ne ji, o jis. Apakintas šviesų, jis nemato moterų, ir išlipęs skuba greičiau susirasti užtrauktuką, kad galėtų atsisegti kelnes. Tada šurmulys dar pagarsėja: moterys jau nebesityčioja ir nebesišaipo iš Nené, o visą įniršį nukreipia į jį. Klegesys pasiekia ir jo ausis. Vyro akys kupinos baimės, jis panašus į triušiuoką, išvydusį lūšį. Bet atsigręžia per vėlai. Apsisukusi, Nené jau įsirangė į automobilį pro vairuotojo dureles. Prilaikydama ketinančią sprukti moterį, ji atidaro galines dureles. Pro jas įlipa Felisija ir senė.

– Laikykit ją! – sušunka Nené ir paleidžia moterį, perduodama ją į paklūstančios jos įsakymams senės rankas.

– Jeigu ji nori išlipti, tegul, – sako Felisija, – bet jeigu jie myli vienas kitą, mums nederėtų kištis.

Moteris išsivaduoja iš senės gniaužtų, bet lauk nelipa. Klausia, ko jos nori, iš kur čia atsirado, užduoda vieną klausimą po kito, kol galop Nené atidaro dureles.

– Greičiau lipk lauk, – sako.

Už automobilio girdisi moterų riksmi, o priešais jas, nuo tamsos atskirtas automobilio šviesų, sustingęs ir persigandęs stovi vyras, jau galvojantis visai ką kita nei prieš kelias akimirkas.

– Niekur aš nelipsiu, – sako moteris. Iš pradžių paniekinamai žvilgteli į vyrą, paskui į Nené. – Važiuok, kol jis dar negrižo, – ji paragina ir užtrenkia dureles.

Nené paleidžia variklį. Išgirdęs burzgamą, vyras atsisuka.

– Važiuok! – šaukia moteris.

Senolė susijaudinusi plekšteli delnais ir suspaudžia ranką Felisijai, kuri išsigandusi žiūri į besiartinantį vyrą. Du šoniniai ratai kelkraštyje, todėl automobilis čiuožia per molį. Nené pasuka vairą į šoną, ir akimirką priekiniai žibintai apšviečia lauką. Bet tai, kas išnyra joms prieš akis – ne laukas: šviesa perskrodžia begalinę tamsą ir apšviečia didžiulę moterų armiją. Jos bėga prie automobilio, veikiau, prie palikto vyro, kuris, įstrigęs tarp automobilio ir minios, stovi tarsi sustingęs, tarsi laukdamas mirties.

Moteris spiria Nené į koją, kad ši pagaliau nuspaustų greičio pedalą, ir automobilis vargais negalais grįžta ant kelio, užpakalyje palikdamas moterų apipultą vyrą. Variklio

burzgėjimas užgožia jų riksmus ir patyčias, bet greitai viskas nugrimzta į tylą ir tamsą.

Moteris įsitaiso ant sėdynės.

– Niekada jo nemylėjau, – sako ji. – Kai išlipo, net svarsčiau, gal palikti jį ant kelio, bet nežinau, tas motiniškas instinktas...

Nė viena jos nesiklauso. Visos, taip pat ir ji, sutelkia dėmesį į kelią ir nutyla. Ir tada nutinka tai, ko nė viena nesitikėjo.

– Negali būti... – burbteli Nené.

Priešais jas, tolumoje, akiratyje išnyra kelios baltų šviesų poros.

– Kas ten? – klausia senė, kuri neprimato. – Kas ten vyksta?

Keleivio vietoje sėdinti moteris vis žvilgčioja į Nené, laukdama paaiškinimo. Šviesų poros vis ryškesnės ir greitai artėja. Felisija pasilenkia ir pro sėdynių tarpą žiūri į priekį.

– Grįžta, – šypsodamasi sako ji ir žiūri į Nené.

Kelyje jos prasilenkia su pirmaisiais automobiliais, visu greičiu lekiančiais pro šalį.

– Jie apsigalvojo, – džiaugiasi Felisija. – Jie grįžta mūsų pasiimti!

– Ne, – sako Nené.

Ji prisidega cigaretę, paskui, išpūsdama dūmą, priduria:

– Taip, tai jie. Bet jie grįžta dėl jo.